

**Petar Petroviç Nyegoş'un "Gorski Viyenats"
(Dağların Tacı) Poemasında Türkler**

Turks in Petar Petroviç Nyegoş's Poem, "Gorski Viyenats" (Crown of Mountains)

Melahat PARS*

Öz

19. yüzyıl Karadağ-Sırp edebiyatının en önemli temsilcilerinden biri olan Petar Petrovich Nyegoş (1813-1851) aynı zamanda uzun yıllar Karadağ'ın hükümdarı olarak da görev yapmıştır. Tahtta bulunduğu sürede Osmanlı sınırları içinde bulunan ülkesini kurtarmaya çalışırken bir yandan edebiyatla da ilgilenmiş ve önemli eserler yazmıştır. En önemli eseri şüphesiz "Gorski Viyenats" (Dağların Tacı) poemasıdır. Poemada "Türk" olmayı kabul eden Sırp'ların katliamı anlatılmaktadır. Eser, Karadağ şövalyelerinin Lovken dağındaki ilk toplantıları, Tsetinye kasabasındaki ikinci toplantıları ve Badnik'teki üçüncü toplantıları olmak üzere üç ana bölümden ibarettir. Ülkenin yöneticisi olan Başpiskopos Danilo'nun "Sırp" olan Türklerin katledilmesi konusundaki kararsızlığıyla başlayan olaylar, Danilo'nun "Türk" Sırp'larını çağırıp yeniden Sırp'lığa dönmeleri konusunda ikna çabalarıyla, "Sırp" Türkleriyle Karadağlılar arasında çıkan kavgada ise Prens Bayko'nun torununun öldürülmesiyle devam eder ve Başpiskopos'un katliama karar vermesiyle de sonuçlanır. Ancak katliam poemada doğrudan değil de Sırp şövalyeleri tarafından dolaylı bir şekilde anlatılır. Petar Petroviç Nyegoş'un 1847 yılında "Gorski Viyenats" poemasını yazdığı dönemde Sırp edebiyatında edebi dil hâkim değildir. Dolayısıyla eserin dil bakımından iyi işlendiği söylenemez. Halk diliyle yazılan poemada küfürlü ve kaba ifadeler çoğunluktadır. Fakat böyle olmasına rağmen Nyegoş'un üslubu dramatik unsurlarla zengindir. Ülkesinin zengin geçmişinden bahsederken çok sık olarak vecizelere baş vurur. "Türk" olan Sırp'lar, Osmanlılar ve İslamiyet'le ilgili oldukça kaba ve seviyesiz ifadeler kullanırken, Karadağlı Sırp'lar ve Ortodokslukla ilgili ifadeleri seviyeli hatta abartılıdır. Karadağlı Sırp'ların gelenekleri ve özgürlüğü için ölümü bile göze alacak tasvirlerle anlatılırken "Türk" olmayı kabul eden Sırp'lar Sultan köleleri, Vezir Selim ise "Türk İmparatorluğu"nun temsilcisi ve insanlığı sömüren kişi olarak anlatılır. Nyegoş'un kullandığı halk dili kaba olsa da karşılaştırma, semboller ve mecazlarla zengindir. Sonuç olarak Petar Petroviç Nyegoş

* Yrd. Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Bulgar Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, skopye@hotmail.com

Karadağlı bir hükümdar sıfatıyla ülkesinde Avrupalılaşma yolunda uyguladığı reformlar dışında edebi yönüyle de önemli bir isimdir. Nyegoş bu ünlü poemasında Osmanlı ve Türklere ilişkin olumsuz bir bakış açısı sunarken kullandığı dil ve bazı gelenekler açısından aslında iki milletin yüzyıllarca beraber yaşamanın neticesinde kahramanlık, inançlar, vatan-toprak gibi konularda benzer yönlerinin olduğunu da ortaya koymuştur. Ayrıca Karadağ'ın zengin tarihi geçmişinden bahsederken geleneklerini anlatan ve çok sayıda Türkçe kelimenin de bulunduğu türkülerden örnekler vermiştir. Sırp edebiyatında en önemli poemalar arasında yer alan "Gorski Viyenats" Karadağ halkının milli marşı olarak da tanınlanmaktadır.

Anahtar sözcükler: Karadağ, Osmanlı, katliam.

Abstract

One of the most important representatives of the 19th century Montenegro-Serbian literature, Petar Petrovich Nyegosh reigned for many years as the ruler of Montenegro. During his reign, he tried to liberate his country, which was within the borders of the Ottoman Empire. Nyegosh had a great interest in literature and created important works, including "Gorsky Viyenats" which is about the massacre made by the Serbians against the people who wanted to become Turks. In this poem, the poet also describes the rich history and traditions of Montenegro, by using folk songs which contain many Turkish words. Nyegosh expresses his profound philosophical thoughts and patriotic feelings in "Gorsky Viyenats," which has an outstanding place among the most important works of Serbian literature and it is also known as the national anthem of Montenegro people. The poem is made up of three main chapters about three meetings of Montenegro Knights: the first at Lovchen Mountain, the second at the town of Tsetinye, and the third in Badnik. The events start with the country's ruler Archbishop Danilo's hesitation about murdering "Serbian" Turks, continue with Danilo's call "Turkish" Serbians and his efforts to convert them to Serbs again, develop with Prince Bayko's grandson's death in the fight between "Serbian" Turks and Montenegrins, and end with the Archbishop's decision of massacre. The massacre, however, is expressed only indirectly by the Serbian Knights. When Petar Petrovich Nyegosh wrote "Gorsky Viyenats" in 1847, the use of literary language was not dominant in Serbian literature, which makes the poem inferior in terms of language. Written in folk language, the poem makes heavy use of vulgarisms but it is still rich in dramatic elements. He frequently uses maxims about the rich history of his country. While he uses harsh and vulgar expressions about "Turkish" Serbians, Ottomans and Islam, his expressions about Montenegrins and Orthodoxy are superior even bombastic. Whereas Montenegrins are illustrated as brave people risking their lives for the traditions and independence of their country, the Serbians who became "Turks" are defined as the slaves of the Sultan, and Vizier Selim is illustrated as the representative of the "Turkish Empire" and as an exploiter. As a result, Petar Petrovich Nyegosh, apart from his literary significance, played an important role as a Montenegrin ruler in Europeanizing his country. Although he presents a negative point of view of Ottomans and Turks in his famous poem, he also presents similarities of these two nations, who lived together for many centuries, in respect of subjects like heroism, faith, and homeland.

Key words: Montenegro, Ottoman, massacre.

Giriş

Petar Petroviç Nyegoş (1813-1851) 19. yüzyıl “Yugoslav” edebiyatının en önemli simalarından biridir. Ayrıca bir yönetici olarak da Karadağ’ın modern bir devlete dönüştürülmesinde katkısı çok fazladır. Karadağ’ın bu ünlü hükümdarı ve şairinin yaşadığı dönemi daha iyi anlayabilmemiz için Karadağ’ın tarihi, siyasi ve toplumsal yapısından bahsetmek gerekir.

Karadağ 15. yüzyılda bağımsızlığını kaybedip Osmanlı topraklarına dahil olur. Devlet yapısı, merkezi yönetimin ve kanunların olmadığı kabile ve teokratik bir düzenden ibarettir. Kabilelerin başında Başpiskopos ünvanını elde etmiş olması gereken kabile reisi bulunmaktadır. Kabile reisi hem devlet yöneticisi hem de dini lider görevini üstlenmek durumundadır. Karadağ, Osmanlı tarafından bağımsız bir devlet olarak kabul edilmese de özellikle iktidara Petroviç kabilesi geldikten sonra yapılan birçok reformlar sonucu Osmanlı hakimiyetinden ayrı kalma mücadelesine girmiştir. 18. yüzyılın sonlarında Karadağ’ın başında ülkesini Avrupa devletlerini örnek alarak ilerletmeye çalışan ünlü şairin amcası I. Petar bulunmaktadır. O’nun bu yöndeki çalışmalarını yeğeni Petar Petroviç Nyegoş sürdürmüştür (деретић, 1970, s. 723).

Nyegoş 1813 yılında Nyeguşi köyünde doğar. Başpiskopos I.Petar kardeşinin oğlu Radivoy’u (Nyegoş’u) küçük yaştan yanına alarak ona iyi bir eğitim verir. Başpiskopos I. Petar’ın ölümünden sonra Rade geleneğe göre papaz olur ve Rusya’ya giderek Başpiskoposluğunu onaylatır. Gelenek gereği adını değiştirir ve II.Petar adını alır. Hakimiyeti eline aldığı zaman ülkesi Karadağ’da eğitilmiş insanların sayısı yok denecek kadar azdır. Karadağ’ın ticari hayatı gelişmemiş, matbaası hatta okulu bile yoktur. Rusya’nın desteğiyle 1834 yılında ilkokulunu yaptırır ve matbaasını kurar. Kabileler arasında yüzyıllarca devam eden kan davasını sonlandırır ve Karadağ’ı bir Avrupa ülkesine dönüştürmek için elinden geleni yapar. Ayrıca Osmanlı İmparatorluğu ile sürekli bir mücadele içindedir (Андрић, 1951, s.605). Bu dönemde ekonomik durumu çok iyi olmayan Karadağ’a Osmanlı ve Avusturya’dan gelen baskılar da çoğalır. Devletle ilgili bu sorumluluklarına rağmen Petar Petroviç Nyegoş edebi faaliyetlerini ihmal etmez.

Edebiyata, halk şiirleri yazarak başlayan Nyegoş, edebi başarısını ünlü poeması “Gorski Viyenats” (Dağların Tacı) ile sağlar. 1849 yılında tüberkuloz hastalığına yakalanır ve tedavi için gittiği İtalya’da iyileşemeyeceğini anlayarak ülkesine geri döner. İki yıl sonra 1851 yılında Tsetinye’de ölür. (Andreev, Karovski, İsakova, Pendovski,1992, s. 168).

Nyegoş daha küçük yaşlarda edebiyatla yakından ilgilenir. Özellikle halk türkülerine karşı ilgisi çoktur. Daha sonra halk edebiyatının etkisiyle birçok halk türküsünü derleyip yayınladığı da bilinir. Halk edebiyatının etkisi onun en önemli eseri “Dağların Tacı”nda da görülür (Скерлић, 1914, s.69).

Poemada asıl konu "Türk" olmayı kabul eden Sırların katliamıdır. Nyegoş, eski Yugoslavya edebiyatında en ünlü destanlardan biri olan "Gorski Viyenats'ta" 1702 yılında gerçekleşen tarihi bir olayı anlatmaktadır. O dönemde Karadağ'ın hükümdarı olan Başpiskopos Danilo, ülkesi için en büyük tehlikenin din ve milliyetini değiştiren Sırlardan geldiğini anlar ve onların katliamına karar verir (Грић, 1903,s.126).

Diyalog şeklinde yazılan poema epik, lirik ve dramatik unsurlardan ibarettir. Eserde üç önemli bölüm vardır. Bu üç önemli bölüm, Karadağ şövalyelerinin Lovken dağındaki ilk toplantıları, Tsetinye kasabasındaki ikinci toplantıları ve Badnik isimli yerde "Türk" olmayı kabul eden Sırların katliamıdır.

Poema, Başpiskopos Danilo'nun başkanlığında Karadağ kabilelerinin reisleri, voyvodaları, prensleri ve şövalyelerinin Lovken dağında toplanmalarıyla başlar. Karadağ'ın bu ileri gelenlerinin toplanış nedenleri, "Türk" olmayı kabul eden Sırlara nasıl bir çözüm üretecekleri konusudur. Çünkü onların sayısı o kadar çoğalmıştır ki, artık bu sayı büyük bir sorun haline gelmiştir. Toplantıdan önce, gece yarısı Başpiskopos tek başına kaldığında sesli olarak "Lanet olası Türk tehlikesini" düşünür. Karadağlılar arasında "Türkleşen" Sırların sayısının çoğaldığına üzülür ve bu Sırların davranışlarına bir neden bulamayarak sitem dolu sözler söyler:

"Kahrolası ahlakı bozuklar sizi!
Türk dininin aranızda ne işi var?
.....
Kanlı katilimiz güç kazanırken,
biz kardeş kardeşi öldürüyoruz!" (Његош, 1847, s. 15)

Başpiskopos Danilo "Türk" Sırlarıyla çatışmaktan yana değildir, çünkü sonuçta onlar Sırp kanı taşıyan insanlardır. Fakat onları yeniden "Sırlığa" döndürmek de imkânsızdır. Çünkü "Türk" Sırları, Türk ve İslam kimliğini geri dönüşü olmayan bir şekilde benimsemişlerdir. Danilo bu ilk toplantıda "Türk" Sırlarına sitem etmesine rağmen yine onları yok etmekte kararlı değildir. Amacı, iyilikle onları eski din ve milliyetlerine geri döndürmektir. (Тодоровски, Аврамовска, 2003, s.188).

Danilo'nun gece yarısı bu sesli konuşmasını duyan şövalye Vuk Mikunoviç, Başpiskoposa tüm Karadağlıların ona sadık olduklarını ve "Türk" Sırlarını öldürmek için Başpiskopostan emir beklediklerini söyleyerek sorumluluğunun önemini vurgulamaya çalışır. Fakat Danilo bu kardeşlerini öldürmemenin yollarını arar çünkü vicdanı buna el vermez. Danilo'nun bu kararsız tavırlarından dolayı toplantıda bulunan tüm ileri gelenler küserek dağılırlar. Poemanın devamında Tsetinye kasabasında yine Karadağ'ın ileri gelenlerinin ikinci toplantıları anlatılır. Bu sefer yanlarında halktan temsilciler de vardır. Halk halay şeklinde türküler söyler. Türkülerinde Sırları överken, Türklere ve "Türk" olmayı kabul eden Sırlara hakaretler yağdırır:

“Ruhları kahrolası Türkler
toprağımızı böldüler...
Sırp gücünü yok ettiler!
Kavga tohumları ektiler...
Sırp kökünü zehirlediler...
Hey gidi Kosova gecesi hey!
Bunların yok olacağı günler gelecek mi?
Temiz kanlı Sırp'ın kalacağı günler yüzümüze gülecek mi?
Brankoviç, seni gidi satılık dinsiz seni!
Ülke hiç böyle korunur mu?
Şeref hiç böyle satılır mı?

.....

Yedi başlı ejderhalar Sırpılığı yok ettiler...
Dinimizi ezip gidenlerden bizi korusun Tanrım!

.....

Karadağ'lı Sırp Türk'le bir olunca,
Tsetinye'de hoca anırınca,
adımız yok oldu, haçımız kayboldu Tanrım!.. (Нерош, 1847, s. 41)

Halk bu türkülerde “Türk” Sırplarına karşı tavrındaki kararlılığı ortaya koyar. İkinci toplantı yine Başpiskopos Danilo'nun başkanlığında gerçekleşir. Vuk Mikunoviç, Danilo'nun yanına gelerek, satılık Sırp lar konusunda kesin karar vermesini aksi takdirde yine dağılacaklarını söyler. Prens Rade de Danilo'nun yanına gelerek, karasızlığından dolayı onu eleştirir. Başpiskopos o gece uyumayarak uzun uzun düşünür ve sonunda katliama karar verir. Fakat son bir defa “Türk” Sırp larını çağırıp onlarla konuşmak ister. Nihayet milliyetlerinden ve dinlerinden vazgeçen Sırp lar gelir. Başpiskopos onlara İslam'ı seçmekle büyük bir yanlış yaptıklarını, bu yanlışlarını yeniden eski ve doğru dinleri olan Ortodoksluğa dönerek düzletebileceklerini söyler. Aynı sözleri oradaki şövalyeler de tekrar eder. Ünlü voyvoda Batriç ise Türkleri ve İslam dinini kötülemekle bu insanları geri kazanacağını düşünür:

Dedenizin dinine dönün ve şerefimizi böyle koruyun!

.....

Noel ve Bayram hiç beraber kutlanır mı?
Minare ve camiler yıkılmalı Karadağlı kardeşler!.. (Нерош,1847,s.41)

“Türk” olmayı kabul eden Sırp ları temsilen gelen Mustay Kadı, bu sözler üzerine kesin bir tavırla kendilerinin “Türk” olduğunu ve doğru din olan İslam'ı seçtiklerini söyler:

Siz ne diyorsunuz kardeşler!

.....

Allaha çok şükür biz iki yüz yıldır
Allahın kulları ve hizmetçisi olmayı
kabul ettik!

.....

Allahım, bunlar gerçekleşmeyecek bir rüyanın peşinde... (НЕРОШ, 1847, s. 42)

Mustay Kadının söylediklerine çok kızan Karadağ'lılar tepkilerini sert bir şekilde ifade ederler. Özellikle prens Yanko'nun İslam dini ve hocaları hakkındaki tepkileri nefret doludur:

"Haç üzerine yemin ederim ki
istemiyorum artık!
Kekliki'deki o hocanın,
boş kayındaki pire
gibi o yayıktan guguklamasını
istemiyorum, yeter artık!
Hakaretlerin devamını şövalye İvan Petroviç getirir:

"O Muhammet ve bu aklınızla
vay sizin halinize! Vay ki ne vay!..
Ülkemizi kana bulayan Türkler, duyun beni!
İki at için bu mekânda yer yoktur!
Bu da böyle biline!" (НЕРОШ, 1847, s. 42)
Halkın fikirlerini temsil eden halay da benzer sözlerle tepkilerini ifade eder:
"Bu ülkede Sırp Sırp'a ihanet etmez...

.....

Herkes bir olup türkü söyler ve Türkleri öldürür!
Türklerden geri kalan üç yaralıyı da Sırp ezerek gebertir! (НЕРОШ, 1847, s. 46)

Geçmişte Sırp'lar tarafından öldürülen Türkleri anlatan halay, milliyet ve dinlerinden vazgeçen Sırp'ların mezarlarının bile lanetleneceğini vurgular. Bu tepkileri büyük bir olgunlukla karşılayan "Türk" Sırp'larından kavas başı Ferhat Zaçirski, kardeşçe yaşamak istediklerini ve Karadağ'da her iki din için de yer olduğunu söyleyerek karşılık verir.

Halay "Türk" Sırp'larına hakaretlerine devam ederken, Podgoriça'dan gelen kavaslar vezir Selim'in Başpiskopos Danilo'ya gönderdiği mektubu verirler. Eserde yan konu olarak Karadağ yöneticilerinin Osmanlı'nın emirlerine karşı gelme mücadeleleri de işlenir. Vezir, Başpiskoposun kendisine gidip el öpmesini, dolayısıyla Osmanlı hakimiyetiyle aralarını iyi tutmasını ister. Bunu yapmadıkları takdirde ülkelerini bir lahanaya benzetererek başlarına gelecekleri şu sözlerle ifade eder:

“Kuvvetli dişler, katı cevizi de kırar !
İyi kılıçlar topuzları da parçalar!
Zavallı bir lahananın başına neler gelebilir...
Orasını siz tahmin edin!” (Бером, 1847, s. 51)

Prens Yanko'nun gelen mektuba tepkisi ilginçtir:

“Tüccar gülerек yalan söyler...
Kadın gözyaşı dökerek...
Bu ikisinden çok üstün bir
yalancı da Türk'tür!..
En çok yalan söyleyen işte bu Türk'tür! (Бером,1847, s. 51)

Başpiskopos Danilo vezirin mektubuna cevap yazarak, Osmanlı emirlerine karşı gelmekte kararlı olduklarını bildirir.

Ertesi gün oralardan geçen “Türk” Sırları ve Karadağ düşüncüleri kavga eder. Bu kavgada, yaşlı prens Bayko'nun torunu “Türk” Sırları tarafından öldürülür. Kız kardeşi öldürülen kardeşi için ağlayarak ağıtlar yakar ve “Türk” Sırlarını daha önceden cezalandırmadıkları için Karadağ'ın ileri gelenlerine beddualar eder. Çok geçmeden intihar eden genç kızın bu trajik sonu Başpiskopos Danilo'nun “Türk” Sırlarıyla ilgili kesin karar almasına neden olur. Kısa bir süre içinde ünlü Ozriniki, Tsutsi ve Byelini kabilelerinden üç yüz-dört yüz kişi toplanır. Bunlar beraberinde yaşlı bir nineyi getirirler. Aslında nine İşkodra Paşası tarafından gönderilir. İşkodra Paşası Karadağ'ın ileri gelenlerinin birlik olup Türklere saldıracağını duyunca, Hristiyanların aralarını açmak için yaşlı nineyi görevlendirir. Bu durumu öğrenen halk, nineyi taşlamak ister fakat şövalyeler yaşlı kadını kurtarır.

Eserin devamında, “Türk” olmayı kabul eden Sırların katliam gününden önceki gece anlatılır. Danilo kilisede yaşlı papaz Stefan'la otururken, yaşlı papaz dünyada her varlığın saldırgandan kendini koruması gerektiğini vurgulayarak toplum ve doğada var olan savaşlardan bahseder. Papaz Stefan bunları anlatmakla, Başpiskoposu ertesi günkü katliam için hazırlamak ister. Poemada Türk-Sırlarının katliamı doğrudan anlatılmaz. Başpiskopos Danilo ile papaz Stefan'ın görüştikleri gecenin ertesi günü “Yerli Türklerin” katledildikleri haberi gelir. Türklerin katledilme olayı dolaylı olarak, Karadağ'ın ileri gelen kabile temsilcileri tarafından anlatılır. (Pavletić,1980, s.37). Örneğin ünlü voyvoda Batriç olayı şöyle anlatır:

“Kahrolası düşman izini yok etmek için
Türk evlerini yaktık...
Tsetinye'den Kekliki'ye gittik ki ne görelim
Kekliki Türkleri korkudan kaçmış!
Kalanları geberterek evlerini ateşe verdik...
İbret olsun diye de camilerini harabeye çevirdik... (Бером, 1847, s. 109)

.....

Tsirmintsa Türklerle dolu...
Sağolsun azınlıklar yardım etti...
Tsirmintsa'da Türklerin kökünü kuruttuk...
Besats kasabasını da küle çevirdik...
Ve nahiyemizde
Türk kabilelerinden sadece ceset
ve yıkıntılar kaldı..." (Нерош, 1847, s. 114)

Poema sonunda halay da söylediği türkülerle katliamı kutlayarak, kurtarıcı şövalyelere övgüler sayar.

Eserde Nyegoş iki zıt konumda bulunan Karadağ kabile temsilcileri ve halkı ile Osmanlı İmparatorluğu'nun temsilcilerini ele alır. Karadağlılar, özgürlüğü ve bağımsızlığı en üstün değer olarak gören topluluk konumundadır. Onlara göre, insanı köle durumuna düşüren şartlar sadece kahramanlıklarla ve savaşla ortadan kaldırılabilmektedir. Onlara göre, en doğrusu şerefleriyle oynayan düşmanlarını ortadan kaldırmaktır (Поповић, 1972, 266).

Poemada başkahraman Başpiskopos Danilo'dur. Danilo, halkı ve kabileleri yöneten ve sorumluluğunun farkında olarak bu yönde davranmaya çalışan bir kişiliktir. Olaylara gerçekçi bir bakış açısıyla yaklaşmaya çalışırken "Türk" Sırlarıyla ilgili kısa sürede karar almamasının nedeni de bu bakış açısından ve sorumluluk sahibi olmasından kaynaklanır. Durumu ayrıntılarıyla araştırıp öğrendikten sonra karar almaktan yanadır. Aslında Nyegoş, Danilo'yu insan sevgisiyle dolu biri olarak anlatır. Dinleri farklı olsa bile Sırlar arasında gereksiz yere kan dökülmesinden yana değildir. Kendi kanından olan bu insanların din ve milliyetlerinden vazgeçme olayını kadere bağlar, çünkü gerçek anlamda bir Sırp'ın böyle bir şey yapmayacağını bilir:

"Tanrım, sen her şeyin hakimisin!..
Onlar suçsuz...
Şeytana uydular ...
Dinsiz bir dine girdiler...
İnsan dediğin nedir ki? Zayıf, çok zayıf bir yaratık... (Нерош, 1847, s. 38)
Tanrım, sen her şeyin hakimisin!..."

Başpiskopos bu sözlerle "Türk" olmayı kabul eden Sırların aslında kader kurbanı olduklarını söyler. Ancak poema ilerledikçe, "Türk" Sırlarının gerçek anlamda eski din ve milliyetlerine dönmeyeceklerini anlayarak, bu bakış açısını değiştirir ve geleneklere göre ne yapılması gerekiyorsa ona karar verir:

"Kutsal silah taşıyan herkes,
Tanrı adına düşmanları ya kana bulasın ya da vaftiz ettirsin!
Haç ve şerefimiz adına saldırın!..." (Нерош, 1847, s. 38)

Danilo için Başpiskopos görevi halk önünde sorumlulukları olan bir görevdir. Sırların “Türk” olmasına neden olan acımasız İmparatorluğu yok etmek onun için, vatanperverlik görevinden çok insanlık borcudur:

“Gaddarların İmparatorluğunu ayaklar altına almak
İşte bu, insanlığın en kutsal görevidir!” (Герои, 1847, s. 79)

Danilo, tarih önünde kendini sorumlu hissederek bir reis gibi davranmak zorunda olduğunun farkındadır. “Türk” olmayı kabul eden Sırların gerçek yüzünü gördükten sonra Danilo’nun kişiliğindeki kararsızlığın yerini kesin kararlılık alır ve bu kararlılık poemanın sonuna kadar devam eder. Danilo, cesaretin sembolü olarak ele alınan bir kişiliktir.

Poemada ilgimizi çeken ikinci bir kişi şövalye Vuk Mikunoviç’tir. Vuk Mikunoviç cesur, kararlı ve Türklerle savaşmaya her an hazır olan biridir. Mikunoviç, Danilo’dan farklı olarak, eserin başından itibaren kararlı bir tavır sergiler. Milliyet ve dinlerinden vazgeçen Sırlarla anlaşmaktan yana değildir:

“Pis iffetsiz kadınlar misali...
Rezil ettiler bizi!
Kahramanlık ile şerefın anlamını bilselerdi...
Kahrolası Türklerin peşinden sürüklenir miydiler?..” (Герои, 1847, s. 80)

Vuk Mikunoviç, Danilo’yu en çok destekleyen ve moral veren kişidir. Zaman zaman Danilo’yu kararsızlığından dolayı eleştiren kişi de yine Mikunoviç’tir. Mikunoviç’e göre, birey kahramanca davrandığı takdirde ölümsüzleşir. Çünkü bu tür kahraman davranışlar gelecek nesiller için ölümsüz birer örnektir. Mikunoviç, poema boyunca kararlı ve ödün vermez tavırlarıyla dikkat çeker. (Конески, 1988, s. 149). Vezir Selim’den gelen mektubun cevabı yazılıp kavaslara verildiği zaman:

“Beyim, al şu kurşunu da vezirine götür.
Ona de ki her Karadağlı kellesinin fiyatı bir kurşundur.”

sözleriyle gururlu ve kararlı tavrını ortaya koyar.

Nyegoş, destanda halkın düşünce ve tavırlarını halayın söylediği türkülerle okuyucuya iletir. Halk da Vuk Makinoviç gibi destanın başından itibaren “Türk” olmayı kabul eden Sırların yok edilmesinden yanadır. Halka göre bu Sırların milliyet ve dinlerinden vazgeçmeleri hiçbir şekilde affedilmemelidir. Halay, Danilo ve diğer şövalyelere şanlı geleceklerini, savaşçı ve özgürlük ruhlarını hatırlatarak herkesin bu yönde hareket etmesini ister. Nyegoş’a göre halk düşmana karşı savaşmakta en önemli gücü temsil eder. Başpiskoposun en kararsız anlarında halkı temsilen hep halay unsuru ortaya çıkar. Halay Karadağlıların şanlı geçmişlerinden kahramanlık ve cesaretin konu edildiği türkülerini söylerken Başpiskoposa doğru yolu gösterip doğru karar almasını sağlamak ister. Nyegoş halkı Osmanlı veziri Selim’den farklı olarak çok değerli bir

zenginlik ve güç olarak görür. Türk veziri Danilo'ya gönderdiği mektupta, halkı küçümseyerek görünmeyen bir yaprak olarak niteler. Osmanlı İdaresi temsilcileri, halka değer vermeyen bir güç konumundadır. (Конески, 1988,s.152).

Eserde, Nyegoş anlattığı bazı düğün, ölüm ve dini olaylarla Karadağ Sırplarının sosyal hayatlarından ve geleneklerinden örnekler verir. Halkı temsilen kullandığı türkü motifi de 19. yüzyıl Sırp halk edebiyatı motiflerinden yararlandığını gösterir. Sırp halkının hayata dair bazı vazgeçilmez değerlerle ilgili görüşlerinin konu edildiği türkülerden örnekler sunar.

Eserin amacı, okuyucuya Karadağ'ın gelenekleri ve özgürlüğü için ölümü bile göze alma fikrini iletmeştir. Eserde "Türk" olmayı kabul eden Sırplar, Sultan köleleri olarak nitelenirken, onları destekleyen vezir Selim ise, "Türk İmparatorluğu'nun" temsilcisi ve insanlığı sömüren biri olarak anlatılır.

Nyegoş'un 1847 yılında "Gorski Viyenats" destanını yazdığı dönemde, Sırp edebiyatında edebi dil hakim değildir. (Новаковић,1871,s.34). Dolayısıyla eserin dil bakımından iyi işlendiği söylenemez. Halk diliyle yazılan destanda küfürlü ve kaba ifadeler çoğunluktadır. Fakat böyle olmasına rağmen üslubu dramatik ve vecizelidir. Nyegoş ülkesinin zengin geçmişinden bahsederken çok sık olarak vecizelere baş vurur. Poemada mısralar Sırp halk edebiyatının etkisiyle on heceli yapıdan ibarettir ve kafiye kullanılmamıştır (Суботић,1845 , s. 78). Kullanılan halk dili kaba olsa da karşılaştırma, semboller ve mecazlarla zengindir. Ayrıca, Nyegoş poemada birçok Türkçe kelimeye de yer vermiştir. (Škavić,1952,s.273).

Yazar bu tarihi olayla kendi fikirlerini, kuvvetli yurtseverlik duygularını, felsefi görüşlerini ve Karadağ Sırplarının halk geleneklerinden ve inançlarından örnekler sunarak poemanın içeriğini zenginleştirmeyi başarır.

Sonuç olarak Nyegoş, Karadağ Sırp edebiyatında hükümdarlığının yanı sıra edebi yönüyle de önemli yere sahip bir isimdir. Ayrıca Osmanlı ve Türkleri işlediği poemada olumsuz bir bakış açısı sunması dışında kullandığı dil ve bazı gelenekler açısından aslında iki milletin tarih boyunca, yüzyıllarca birlikte yaşamının neticesinde kahramanlık, inançlar, vatan-toprak gibi konularda benzer yönlerinin olduğunu da ortaya koymuştur.

Sırp edebiyatında "Dağların Tacı"ı eseri Karadağ halkının kahramanlığını dile getiren bir milli marş olarak tanımlanmaktadır.

Каунакча

- Андреев, Љ., Каровски, Л., Исакова, Н., Пендовски, В. (1992), Литература. Скопје: Просветно Дело.
(Andreev, Ly., Karovski, L., Isakova, N., Pendovski, V. 1992, Edebiyat. Üsküp: Eğitim Eseri Yayinevi).
- Андрић, Иво. (1951). Љуба Ненадовић о Његошу и Италији. Београд. (Andrić, İvo. 1951. Nyegoş ve İtalya Hakkında Lyuba Nenadoviç. Belgrad).
- Деретић, Јован. (1970). Књижевна историја. Београд. (Deretiç, Yovan. 1970. Edebiyat Tarihi. Belgrad).
- Гргић, Јован. (1903). Историја српске књижевности. Нови Сад. (Gırgıç, Yovan. Sırp Edebiyat Tarihi. Novi Sad).
- Конески, Блаже. (1988). Горски Венец. Скопје: Мисла. (Koneski, Blaje. 1988. Dağların Tacı. Üsküp: Düşünce Yayinevi).
- Новаковић, Стојан. (1871). Историја српске књижевности. Нови Сад. (Novakoviç, Stoyan. 1871. Sırp Edebiyat Tarihi. Novi Sad).
- Његош, Петар Петровић. (1847). Горски Вијенац. Виена. (Nyegoş, Petar Petroviç. 1847. Dağların Tacı. Viyana).
- Pavletić, Vlatko. (1980). 100 Djela Književnosti Jugoslavenskih Naroda. Zagreb: Nakladni Zavod Matice Hrvatske. (Pavletić, Vlatko. 1980. Yugoslav Halklarının 100 Edebiyat Eseri. Zagreb. Hırvatistan Kuruluşu Yayinevi).
- Поповић, Миодраг. (1972). Историја српске књижевности. Београд. (Popoviç, Miodrag. 1972. Sırp Edebiyat Tarihi. Belgrad).
- Скерлић, Јован. (1903). Историја нове српске књижевности. Београд. (Skerliç, Yovan. Yeni Sırp Edebiyatı Tarihi. Belgrad).
- Суботић, Јован. (1845). Наука о србкомъ стихотверию. Будим. (Subotiç, Yovan. 1845. Sırp Şiir Bilimi. Budim).
- Škavić, Josip. (1952) Čitanka iz Jugoslovenske Književnosti. Zagreb. (Škaviç, Yosip. 1952. Yugoslav Edebiyatları Kitabı. Zagreb).
- Тодоровски, Гане., Аврамовска, Наташа. (2003) Литература. Скопје: Просветно Дело. (Todorovski, Gane., Avramovska Nataşa. 2003. Edebiyat. Üsküp. Eğitim Eseri Yayinevi).

